

Neopozytywizm

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Audiobook](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Russell Bertrand, *Problemy filozofii*, tłum. W. Sady, Warszawa 2004.
- Schlick Moritz, *Zagadnienia etyki*, tłum. M. i A. Kawczakowie, Warszawa 1960.
- Carnap Rudolf, *Filozofia jako analiza języka nauki*, tłum. A. Zabłudowski, Warszawa 1960.
- Tatarkiewicz Władysław, *Historia filozofii*, Warszawa 1970.
- *Naukowa koncepcja świata. Koło Wiedeńskie*, [w:] *Naukowa koncepcja świata. Koło Wiedeńskie*, red. Artur Koterski, Gdańsk 2010.
- Rudolf Carnap, „*Erkenntnis*”, nr 3.
- Rudolf Carnap, *Filozofia i składnia logiczna*, tłum. A. Zabłudowski, dostępny w internecie: <http://sady.up.krakow.pl/filnauk.carnap.filsklllog.htm> [dostęp 20.02.2020 r.].
- Moritz Schlick, *Unanswerable Questions?*, tłum. H. Buczyńska, „*The Philosopher*” 20.02.2020 r., nr 13/1935, dostępny w internecie: <http://sady.up.krakow.pl/filnauk.carnap.filsklllog.htm>.

Neopozytywizm

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Władysław Tatarkiewicz w *Historii filozofii* sformułował podział na dwa typy filozofii:

☞ **Władysław Tatarkiewicz**

Historia filozofii

Filozofia pierwszego typu stawia sobie rozległe zadania i usiłuje je za wszelką cenę rozwiązać; oczywiście pragnie je rozwiązać w sposób jak najbardziej pewny, ale jeśli pewny nie jest możliwy, to chociażby w niepewny. Filozofia zaś drugiego typu uwzględnia jedynie to, co pewne, stawia i rozwiązuje zagadnienia o tyle tylko, o ile rozwiązać je można z całą pewnością. Pierwsza kieruje się przede wszystkim celem, do którego zmierza, druga zaś środkami, jakimi rozporządza. Pierwsza jest filozofią ambicji, druga – rozważnej abstynencji.

Źródło: Władysław Tatarkiewicz, *Historia filozofii*, Warszawa 1970, s. 8.

Szkoła neopozytywistyczna należy do drugiego typu. W pierwszym półwieczu XX wieku będzie prezentować się jako „filozofia naukowa”, czyli taka, która respektuje rygory naukowego poznania i uważa naukę za jedyną prawomocną metodę poznawczą. Porzucając ponoć bezwartościowe poznawczo rojenia o „bytach” i „esencjach” oraz spory o „materię”

i „ducha”, czyli to, co nigdy nie może być przedmiotem wiedzy doświadczalnej, neopozytywiści chcieli uzdrowić nie tylko filozofię, ale i kulturę, stawiając je na twardym gruncie doświadczenia i logiki. Niewątpliwie neopozytywizm wywarł istotny wpływ na dwudziestowieczne nadzieje związane z rozwojem nauk i dlatego warto przyjrzeć się filozofii wiedeńców.

Twoje cele

- Zapoznasz się z poglądami szkoły neopozytywistycznej.
- Porównasz znaczenie filozofii i pytań filozoficznych wg neopozytywistów i wg innych filozofów.
- Dokonasz analizy sensu refleksji etycznej i metafizycznej w neopozytywizmie.
- Zobrazujesz wybrane konsekwencje kulturowe poglądów pozytywistów.

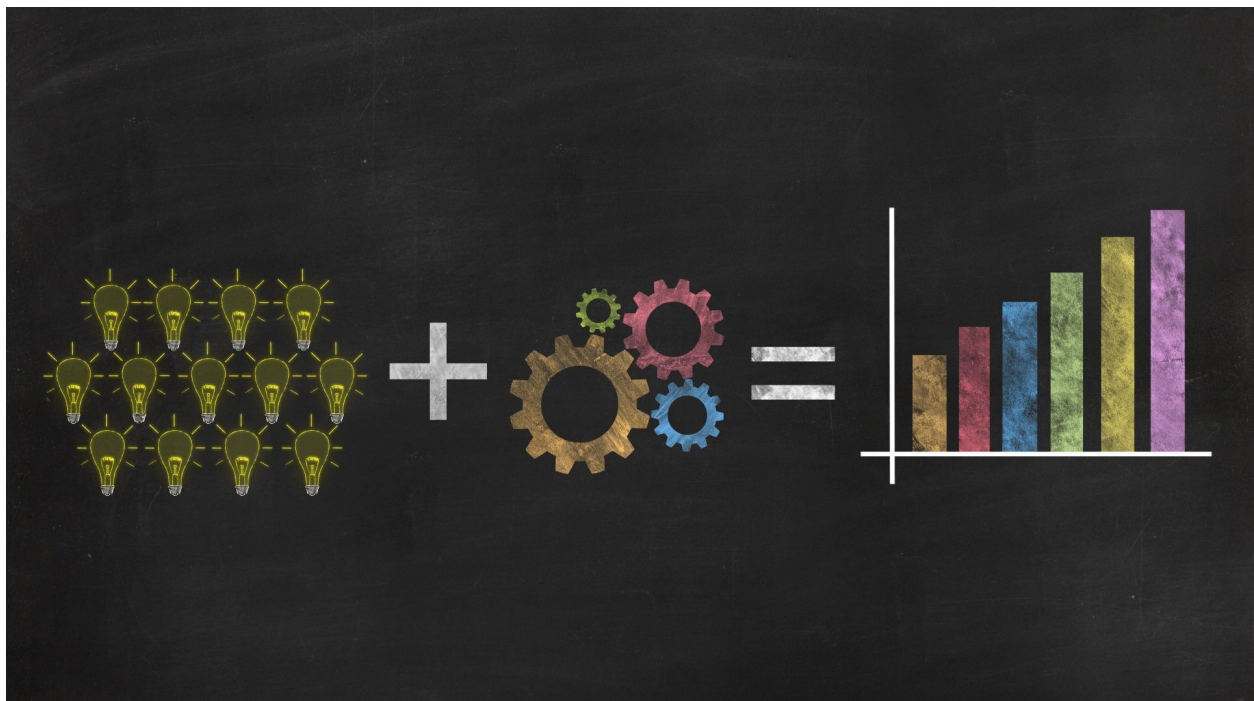
Przeczytaj

Poznanie

Jakkolwiek źródeł pozytywizmu można doszukiwać się już w starożytności, to jego dojrzałe formy zakorzenione są w rozwoju poznania naukowego między XVIII a XX wiekiem. Pod wpływem nauk, zwłaszcza przyrodniczych, znaczenia nabiera wówczas [epistemologia empirystyczna](#), która będzie dominować w całym nurcie pozytywistycznym, także w [neopozytywizmie](#).

Doświadczenie a wiedza [a priori](#)

Epistemologia nowożytnego empiryzmu dążyła do uwiarygodnienia wiedzy pochodzącej z doświadczenia jako pewnej i ogólnej, odmawiając możliwości poznania świata na drodze czysto racjonalnej bądź intuicyjnej. Tym samym odmawiała wartości owocom takiego poznania, czyli przede wszystkim metafizyce. Filozofia neopozytywistyczna przejmując te dążenia i oceny – dla jej przedstawicieli wiedza dana jest wyłącznie w doświadczeniu, zaś wzorem dociekania są procedury realizowane w naukach empirycznych. Jednak oprócz treści płynących z doświadczenia w procesie poznania są obecne, zdaniem neopozytywistów, także metody logiczne oraz matematyczne. Z punktu widzenia logicznego empiryzmu same te metody, jako aprioryczne, nie przynoszą wiedzy o świecie i mają wyłącznie instrumentalny charakter. Ich rola polega na tym, że zastosowane do doświadczenia pozwalają na opracowanie danych, wyprowadzanie wniosków ogólnych i formułowanie teorii.

Można więc powiedzieć, że dla neopozytywistów dopiero doświadczenie, ujęte w aprioryczne struktury formalne (matematyczne i logiczne), owocuje rzeczywistą wiedzą.

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Zdania protokolarne

Uwiarygodnienie poznania empirycznego wymagało jednak bliższego określenia tych treści, które pochodzą wyłącznie z doświadczenia, czyli tego, co od czasów Davida Hume'a najczęściej nazywano faktem. Ponieważ dla wiedeńczyków fakt nie istniał poza jego opisem, a więc był uchwytny tylko w języku, przyjęli oni, że punktem wyjścia procesu poznawczego jest tzw. zdanie protokolarne (obserwacyjne, sprawozdawcze). Przez zdania protokolarne rozumiano – jak pisał Moritz Schlick – zdania, które w sposób absolutnie prosty, bez jakichkolwiek narzuconych form, zmian czy dodatków przedstawiają fakty, których opracowanie stanowi istotę całej nauki i które poprzedzają wszelką wiedzę, każde twierdzenie dotyczące świata¹.

Problem weryfikacji zdań

Zmierzając do usunięcia z wiedzy treści pozadoświadczalnych, logiczni empiryści podjęli się znalezienia metody oddzielania zdań sensownych (weryfikowalnych) od pozbawionych sensu (nieweryfikowalnych). Metodę taką nazwali analizą logiczną. Dokonując analizy logicznej jakiegoś twierdzenia – czytamy w pracy Rudolfa Carnapa – zmierzamy przede wszystkim do znalezienia metody jego weryfikacji. Pytanie brzmi: jakie racje mogą uprawniać do uznania danego twierdzenia? Otóż z punktu widzenia logicznych empirystów weryfikowalność, a więc i obywatelstwo w nauce, przysługiwały (oprócz twierdzeń formalnych) twierdzeniom, które można sprowadzić do zdań protokolarnych. Każde twierdzenie z rozległej dziedziny nauki – pisał Carnap – ma tę właściwość, że albo orzeka coś o aktualnych postrzeżeniach lub innych doświadczeniach, a zatem daje się na ich podstawie zweryfikować, albo pociąga w koniunkcji z innymi, już weryfikowanymi zdaniami, pewne zdania dotyczące przyszłych postrzeżeń.

Problem metafizyki i normatywnych koncepcji wartości

Należy jednak powiedzieć, że zarówno problem zdań protokolarnych, jak i problem weryfikowalności nie doczekały się w ramach szkoły logicznego empiryzmu ostatecznych interpretacji. Natomiast miały znaczenie dla realizacji bardzo ważnego dla wiedeńczyków celu – unieważnienia zdań metafizyki oraz zdań wartościujących jako nieweryfikowalnych, a więc i pozbawionych sensu. R. Carnap pisał o metafizyce:

((Rudolf Carnap

Filozofia i składnia logiczna

Metafizycznymi będę nazywał te wszystkie twierdzenia, które pretendują do roli twierdzeń reprezentujących wiedzę o czymś, co leży ponad czy poza wszelkim doświadczeniem, np. o prawdziwej istocie rzeczy, o rzeczach samych w sobie, o absolicie itp. [...] Ze zdania: „Zasadą wszechrzeczy jest woda” nie jesteśmy w stanie wywieść żadnych przewidywań dotyczących naszych przyszłych postrzeżeń, odczuć czy jakichkolwiek doświadczeń. Toteż zdanie: „Zasadą wszechrzeczy jest woda” nic w ogóle nie stwierdza.

Źródło: Rudolf Carnap, *Filozofia i składnia logiczna*, tłum. A. Zabłudowski, dostępny w internecie: <http://sady.up.krakow.pl/filnauk.carnap.filsklllog.htm> [dostęp 20.02.2020 r.].

Podobnie znaczenia poznawczego odmawiali neopozytywiści etyce normatywnej. Ze zdania: „Zabijanie jest złem” nie możemy wywieść żadnych zdań, które mówiłyby o przyszłych doświadczeniach. Zdanie to nie jest zatem sprawdzalne i nie ma żadnego sensu poznawczego; to samo dotyczy wszelkich zdań o wartościach.

Kwestionowane zdania mogą mieć ewentualnie znaczenie w zakresie ekspresywnej funkcji języka, gdy wyrażają emocje, postawy lub gusta, natomiast nie wyrażają funkcji poznawczej, ponieważ nie oddają żadnego stanu rzeczy.

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Fizykalizm

Odrzucenie metafizyki wzmocnił postulat fizykalizmu, w którym wiedźcy zamknęli swoją wizję nauki:

Carnap Rudolf

“ Psychologie in physikalischer Sprache

Teza fizykalizmu głosi, że język fizykalny jest uniwersalnym językiem nauki, tj. że każdy język dowolnej dziedziny nauki można równoznacznie przełożyć na język fizyki. Wynika stąd, że nauka jest jednolitym systemem, w którym nie występują żadne fundamentalne różnice dziedzin przedmiotowych, nie ma więc też, na przykład, przepaści między naukami przyrodniczymi a psychologią. Jest to teza o jedności nauki. Zdaniem neopozytywistów ujednoczenie nauki na wzór fizyki uwolni ją od wtrętów metafizycznych oraz uczyni aksjologicznie neutralną.

Źródło: Carnap Rudolf, *Psychologie in physikalischer Sprache*, „Erkenntnis”, nr 3, s. 107–142.

Czym powinna być filozofia?

Zdaniem neopozytywistów filozofia nie dysponuje żadnym samodzielnym obszarem badania świata, jak również żadnymi samodzielnymi zadaniami badawczymi. Jediną aktywnością, która powinna być właściwa filozofii, jest ustalanie i objaśnianie sensu wyrażen językowych po to, by oddzielać sądy bezsensowne od sądów, które będąc „sądami naukowymi w przebraniu”, dają się jednak wytłumaczyć na drodze analizy logiczno-językowej i tym samym włączyć do obszaru nauki. Zdaniem wiedeńców aktywność rozjaśniająca zamęt językowy może uzdrowić kulturę umysłową, z której usunie się jałowe problemy, angażujące ludzkie emocje i przeradzające się w doktrynalne wojny. Nadzieje na odnowę kultury wyrazili wiedeńscy w swoim *Manifeście*:

“ Naukowa koncepcja świata. Koło Wiedeńskie

Na naszych oczach duch naukowego światopoglądu coraz bardziej przenika formy życia osobistego i publicznego, edukację, wychowanie, architekturę i coraz silniej wpływa na kształtowanie życia ekonomicznego i społecznego zgodnie z zasadami racjonalności.

Źródło: *Naukowa koncepcja świata. Koło Wiedeńskie*, [w:] *Naukowa koncepcja świata. Koło Wiedeńskie*, red. Artur Koterski, Gdańsk 2010, s. 75.

Zakończenie

Wpływy filozofii neopozytywistycznej zmniejszyły się od połowy XX wieku. Przyczyniły się do tego z jednej strony niejasności w samej doktrynie pozytywistycznej, z drugiej natomiast niezgoda wielu filozofów na głoszony przez neopozytywizm monopol naukowych procedur

w orzekaniu o sensie i bezsensie znaczeń, przy pomocy których człowiek odnajduje się w świecie. Z kolei nowe tendencje w analizie poznania naukowego podważyły pozytywistyczne rozumienie wspomnianych procedur. Niemniej propozycje teoretyczne neopozytywistów pozostały trwałymi motywami dwudziestowiecznych i późniejszych dyskusji filozoficznych.

Słownik

a priori

(łac. uprzednio, z góry) określenie twierdzeń uznawanych za niezależne od doświadczenia

epistemologia empirystyczna

stanowisko w epistemologii oparte na tezie o dominującej roli doświadczenia w poznaniu

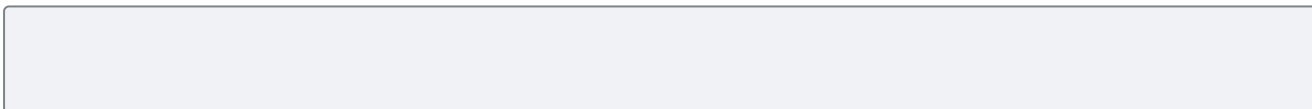
neopozytywizm

(zamiennie używa się nazw: logiczny empiryzm, Koło Wiedeńskie) szkoła filozoficzna, której program sformułowano w latach dwudziestych i trzydziestych XX w.; ostatnia ze szkół pozytywistycznych; główni przedstawiciele, to: Moritz Schlick, Rudolf Carnap, Otto Neurath, Hans Reichenbach; istotny wpływ na formowanie się poglądów szkoły wywarł Ludwig Wittgenstein i nieco później Karl R. Popper

Audiobook

Polecenie 1

Porównaj poglądy obu filozofów – autorów tekstów co do znaczenia obecności w ludzkiej wiedzy pytań (kwestii) zasadniczo nierozstrzygalnych.

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/P3J4KeE7u>

Bertrand Russell

Problemy filozofii

Wiele pytań – a wśród nich te, które dla naszego życia duchowego mają znaczenie najgłębsze – pozostanie, na ile się orientujemy, poza zasięgiem ludzkiego intelektu, chyba że jego zdolności osiągną poziom dziś niespotykany. Czy wszechświat ma jakiś jeden wspólny plan lub cel, czy też jest przypadkowym zbiorowiskiem atomów? Czy świadomość stanowi trwały składnik wszechświata, tak że istnieje nadzieja na nieograniczony rozwój mądrości, czy też jest ona przemijającym zbiegiem okoliczności na małej planecie, na której życie stanie się w końcu niemożliwe? Czy dobro i zło mają znaczenie dla wszechświata, czy jedynie dla człowieka? Takie pytania zadaje filozofia, a różni jej adepci udzielają na nie rozmaitych odpowiedzi. Wydaje się jednak, że żadnej z odpowiedzi sugerowanych przez filozofię nie da się dowieść, niezależnie od tego, czy można je odkryć w inny sposób. A mimo to, jakkolwiek nikła byłaby nadzieja na znalezienie odpowiedzi, filozofia ma właśnie nieustannie takie pytania zadawać, tak aby nam uświadomić ich znaczenie, ma badać wszelkie sposoby podejścia do nich i podtrzymywać to spekulatywne zainteresowanie wszechświatem, które tak łatwo zostaje unicestwione przez ograniczenie się do wiedzy definitywnie stwierdzalnej.

Źródło: Bertrand Russell, *Problemy filozofii*, tłum. W. Sady, Warszawa 2004, s. 170.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/P3J4KeE7u>

Moritz Schlick

Unanswerable Questions?

Rozważmy teraz pytanie: „jaka jest natura czasu?” Co ono znaczy? Co zastępują słowa „natura czegoś”? Naukowiec może wynaleźć pewne sposoby wyjaśnienia, może sugerować, że pewne twierdzenia są możliwą odpowiedzią na to pytanie, lecz jego wyjaśnienie nie może być niczym innym jak tylko opisem metod sprawdzania prawdziwości odpowiedzi. Innymi słowy, nadając pytaniu znaczenie, czyni on je tym samym logicznie rozstrzygalnym, choć może nie mieć możliwości empirycznego rozwiązania. Bez takiego wyjaśnienia słowa „jaka jest natura czasu?” nie są w ogóle pytaniem. Jeśli filozof przedstawia zbiór słów tego rodzaju i zaniedbuje wyjaśnienie ich znaczenia, to nie może go dziwić brak odpowiedzi. Jest to tak, jak gdyby zapytał on „ile waży filozofia?”, co wyraźnie nie jest pytaniem, a jedynie nonsensem. Pytania tego typu, co „czy możemy poznać absolut?” i im podobne należy potraktować w ten sam sposób jak „problem” natury czasu. Wszystkie wielkie kwestie filozoficzne dyskutowane od czasów Parmenidesa po dziś dzień są dwojakiego rodzaju: albo możemy nadać im określone znaczenie metodą dokładnego wyjaśniania i definiowania i wtedy będą one w zasadzie rozwiązalne, choć mogą sprawiać naukowcom wielkie kłopoty i nie zostaną nigdy rozwiązane, ze względu na niesprzyjające empiryczne warunki, albo nie udaje się nadać im znaczenia i wtedy nie są one w ogóle pytaniami. Żaden z tych wypadków nie jest trudny dla filozofa. Największe kłopoty powstają, gdy nie rozróżnia się tych dwu sytuacji.

Źródło: Moritz Schlick, *Unanswerable Questions?*, tłum. H. Buczyńska, „The Philosopher” 20.02.2020 r., nr 13/1935, dostępny w internecie: <http://sady.up.krakow.pl/filnauk.carnap.filsklllog.htm>.

Polecenie 2

Czy na podstawie dwóch powyższych tekstów potrafisz określić podejście neopozytywistów do filozofii i nauki? Przedstaw je odnosząc się do odpowiednich fragmentów i uzasadnij swoje zdanie.

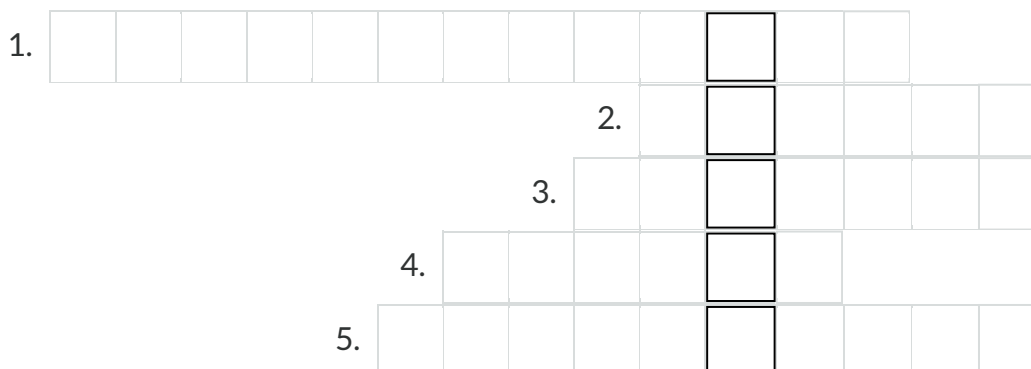
Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Rozwiąż krzyżówkę.

1. Podstawa procesów poznawczych wg pozytywistów.
2. Rudolf, wybitny przedstawiciel neopozytywizmu.
3. Otto, inny wybitny neopozytywista.
4. Najważniejsza nauka formalna dla neopozytywistów.
5. Postulat neopozytywistów dotyczący jedności nauk.

Ćwiczenie 2

Podaj poprawne zakończenia zdań.

1. Szkoła neopozytywistyczna inaczej zwana jest szkołą .
2. W neopozytywizmie dominującym stanowiskiem epistemologicznym jest .
3. Według neopozytywistów oprócz doświadczenia w poznaniu aktywizujemy także aprioryczne struktury .
4. Według neopozytywistów oddzielenie zdań sensownych od pozbawionych sensu następuje na drodze .

formalne

analizy logicznej

empiryzm

logicznego empiryzmu

Ćwiczenie 3

Zaznacz, które zdania trafnie oddają poglądy wieńcówków.

Zdanie	Prawda	Fałsz
1. Zdanie, które nie jest weryfikowalne, nie posiada żadnego sensu poznawczego.	☐	☐
2. Zdania protokolarne to zdania, w których zawieramy najcelniejsze wypowiedzi uczonych naszej orientacji.	☐	☐
3. Język dowolnej dziedziny nauki jest zasadniczo przekładalny na język fizyki.	☐	☐
4. Dociekanie naukowe odkrywa to, jak jest, i nie zawiera sądów wartościujących zjawiska etycznie lub estetycznie.	☐	☐
5. Zdanie, które nie jest zweryfikowane, nie posiada żadnego sensu poznawczego.	☐	☐

Ćwiczenie 4

Jeżeli spotkacie filozofa, który powie wam, że odkrył prawdę ostateczną, . Jeżeli powie wam, że wie, czym jest najwyższe dobro, lub że może dowieść tego, że dobro stanie się rzeczywistością, . Człowiek taki powtarza bowiem , które czynili jego poprzednicy przez dwa tysiące lat. Czas wreszcie położyć kres takiej . Żądajcie od filozofów, by byli równie skromni, jak , i by równie skutecznie, jak oni, działali.

[Hans Reichenbach, *Powstanie filozofii naukowej*, Warszawa 1960, tłum. H. Krahelska, s. 312.]

nie wierzcie mu

błędy

naukowcy

nie wierzcie mu

filozofii

Ćwiczenie 5

Na bazie tekstu z ćwiczenia 4 i pozytywistycznej interpretacji możliwości poznawczych człowieka sformułuj ogólny zarzut przeciwko filozofii, której, według autora, czas położyć kres.

Ćwiczenie 6

Wyobraź sobie, że kultura przybiera postać zgodną z życzeniami neopozytywistów. Które z poniższych zdań opisujących różne aspekty takiej kultury byłyby wówczas prawdziwe, a które fałszywe?

Zdanie	Prawda	Fałsz
1. Filozofia jest w pierwszej kolejności kontemplacją pytań nierozstrzygalnych.	☐	☐
2. Filozofowie są zajęci przede wszystkim pracą nad logicznym doskonaleniem wyrażeń językowych.	☐	☐
3. Cała nauka stopniowo różnicuje się na odrębne dziedziny, co jest widoczne przede wszystkim w różnicującej się terminologii.	☐	☐
4. Całość życia jest stopniowo organizowana i kierowana naukowo.	☐	☐

R. Carnap napisał kiedyś o uczonym, który twierdzi, że:

⌋ Rudolf Carnap

Filozofia jako analiza języka nauki

istnieje nie tylko pole grawitacyjne oddziaływające na ciała zgodnie ze znanymi prawami grawitacji, ale również pole lewitacyjne, a zapytany, w jaki sposób przejawia się działanie owego pola lewitacyjnego, odpowiedziałby, że pole to nie wywołuje żadnych skutków, które byłyby dostępne obserwacji. Innymi słowy, stwierdziłby, że nie jest w stanie wskazać reguł, według których moglibyśmy z jego twierdzenia dedukować zdania postrzeżeniowe. Odpowiedzielibyśmy wówczas następująco:

Źródło: Rudolf Carnap, *Filozofia jako analiza języka nauki*, tłum. A Zabłudowski, Warszawa 1960, s. 9.

Dokończ ostatnie zdanie tekstu, formułując odpowiedź w imieniu R. Carnapa. Niech odpowiedź zawiera ocenę sensowności twierdzenia o polu lewitacyjnym.

Specyficzny stosunek neopozytywistów do sądów wartościujących nie oznaczał oczywiście braku zainteresowania statusem refleksji etycznej. W poniższym tekście wiedeńczyk M. Schlick próbuje określić prawomocny ze swojego punktu widzenia zakres refleksji etycznej.

- Przeczytaj tekst.
- Znajdź w dowolnym źródle definicje etyki normatywnej i etyki opisowej.
- Odpowiedz pisemnie na pytanie: jaki rodzaj etyki może być, zdaniem Schlicka, uprawiany w sposób naukowy? Odpowiedź uzasadnij.

☞ Moritz Schlick

Zagadnienia etyki

Etyka „uzasadnia” określoną ocenę tylko w tym sensie, że wykazuje jej zgodność z jakąś określoną normą; nie może ona wykazać ani we własnym zakresie ustanowić, że dana norma jest „słuszna” lub uzasadniona. [...] [Nauka] może zawsze tylko znajdować reguły oceniania, odkrywać je, odczytywać i wyłuskiwać z istniejących faktów; pochodzenie norm wyprzedza zawsze naukę i poznanie i leży poza nimi. Znaczący to, że pochodzenie ich może być tylko poznane przez naukę, ale nie może z niej wyływać.

Źródło: Moritz Schlick, *Zagadnienia etyki*, tłum. M. i A. Kawczakowie, Warszawa 1960, s. 15.

Dla nauczyciela

Autor: Katarzyna Maćkowska

Przedmiot: Filozofia

Temat: Neopozytywizm

Grupa docelowa:

III etap edukacyjny, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres rozszerzony

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

II. Elementy historii filozofii.

10. Pozytywizm. Uczeń:

- 1) zna w zarysie historię myśli pozytywistycznej od encyklopedystów francuskich do Koła Wiedeńskiego;
- 4) prezentuje poglądy wybranego XX-wiecznego filozofa nauki;

III. Wybrane problemy filozofii.

1. Koncepcje uprawiania filozofii. Uczeń rozróżnia i charakteryzuje następujące koncepcje filozofii:
 - 2) koncepcja pozytywistyczna (w tym neopozytywistyczna) – syntetyzowanie wyników nauk szczegółowych lub ustalanie założeń i metod nauk;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele operacyjne (językiem ucznia):

- Zapoznasz się z poglądami szkoły neopozytywistycznej.

- Porównasz znaczenie filozofii i pytań filozoficznych wg neopozytywistów i wg innych filozofów.
- Dokonasz analizy sensu refleksji etycznej i metafizycznej w neopozytywizmie.
- Zobrazujesz wybrane konsekwencje kulturowe poglądów pozytywistów.

Cele operacyjne. Uczeń:

- zapoznaje się z poglądami szkoły neopozytywistycznej;
- porównuje znaczenie filozofii i pytań filozoficznych według neopozytywistów i wg innych filozofów;
- analizuje sens refleksji etycznej i metafizycznej w neopozytywizmie;
- obrazuje wybrane konsekwencje kulturowe poglądów pozytywistów.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- dyskusja;
- audiobook.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. **Przygotowanie do zajęć.** Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał: „Neopozytywizm”. Prosi uczestników zajęć o rozwiązanie ćwiczeń nr 1 i 2 z sekcji „Sprawdź się” na podstawie treści w zakładce „Przeczytaj”.

Faza wprowadzająca:

1. Po zalogowaniu na platformie nauczyciel prezentuje (na tablicy interaktywnej lub za pomocą rzutnika) temat lekcji oraz cele zajęć. Omawia lub ustala razem z uczniami kryteria sukcesu.
2. **Dyskusja wprowadzająca.** Nauczyciel, za pomocą raportu dostępnego w panelu użytkownika, weryfikuje przygotowanie uczniów do lekcji: sprawdza, kto wykonał zadane ćwiczenie. Wybrany uczeń rozpoczyna wstępną dyskusję wokół tematu lekcji, przedstawiając i uzasadniając swoje stanowisko. Po zakończeniu dyskusji chętna/wybrana osoba przedstawia wnioski.
3. Krótka rozmowa wprowadzająca w temat lekcji: *Neopozytywizm*.

Faza realizacyjna:

1. **Praca z tekstem.** Uczniowie przystępują do cichego czytania tekstu e-materiału. Indywidualnie zapoznają się z treścią w sekcji „Przeczytaj” i zapisują w zeszyte minimum pięć pytań do tekstu. Uwaga: każde z pytań musi rozpoczynać się od słowa „dlaczego”. Następnie zadają swoje pytania dowolnie wybranej osobie z klasy i odpowiadają na nie. Nauczyciel może wybrać jedno z pytań do zadania domowego.
2. **Praca z multimediami.** Nauczyciel wyświetla na tablicy interaktywnej materiał z sekcji „Audiobook”. Uczniowie po zapoznaniu się z nim dzielą się na grupy i przygotowują odpowiedzi na polecenia:
 - *Porównaj poglądy obu filozofów – autorów tekstów co do znaczenia obecności w ludzkiej wiedzy pytań (kwestii) zasadniczo nierozstrzygalnych.*
 - *Czy na podstawie dwóch powyższych tekstów potrafisz określić podejście neopozytywistów do filozofii i nauki? Przedstaw je odnosząc się do odpowiednich fragmentów i uzasadnij swoje zdanie.*Po upływie ustalonego wcześniej czasu przedstawiciel wskazanej (lub zgłaszającej się na ochotnika) grupy prezentuje propozycje odpowiedzi, a pozostali uczniowie ustosunkowują się do nich lub je uzupełniają. Nauczyciel czuwa nad prawidłowym przebiegiem zadania, udzielając uczniom informacji zwrotnej.
3. **Ćwiczenia przedmiotowe.** Nauczyciel wyświetla na tablicy ćwiczenie nr 3 i 4. Uczniowie w zespołach dwuosobowych wspólnie rozwiązują zadanie. Omówienie odpowiedzi na forum klasy.
4. Uczniowie wykonują ćwiczenia nr 5-8. Nauczyciel sprawdza poprawność wykonanych zadań, omawiając je wraz z uczniami.

Faza podsumowująca:

1. Zalogowany na platformę nauczyciel ponownie wyświetla na tablicy temat lekcji i cele zawarte w sekcji „Wprowadzenie”. Każdy uczeń ma dokończyć zdanie, odwołując się do wyświetlonych treści: *Zaczynam się zastanawiać...*

Praca domowa:

1. Wybierz i opisz jeden przykład (z literatury, teatru, kina lub sztuk pięknych), który może być ilustracją do wybranego przez ciebie pojęcia, które poznałeś w sekcji „Przeczytaj”.

Materiały pomocnicze:

- Arends R. I., *Uczymy się nauczać*, Warszawa 1994.
- Zielewska B., *Dialog we współczesnej edukacji filozoficznej*, Olsztyn 2002.
- Tatarkiewicz W., *Historia filozofii*, Warszawa 2005.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

- Uczniowie mogą wykorzystać medium w sekcji „Audiobook” do przygotowania się do lekcji powtórkowej.